This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

1560
1812

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

1560|1812.

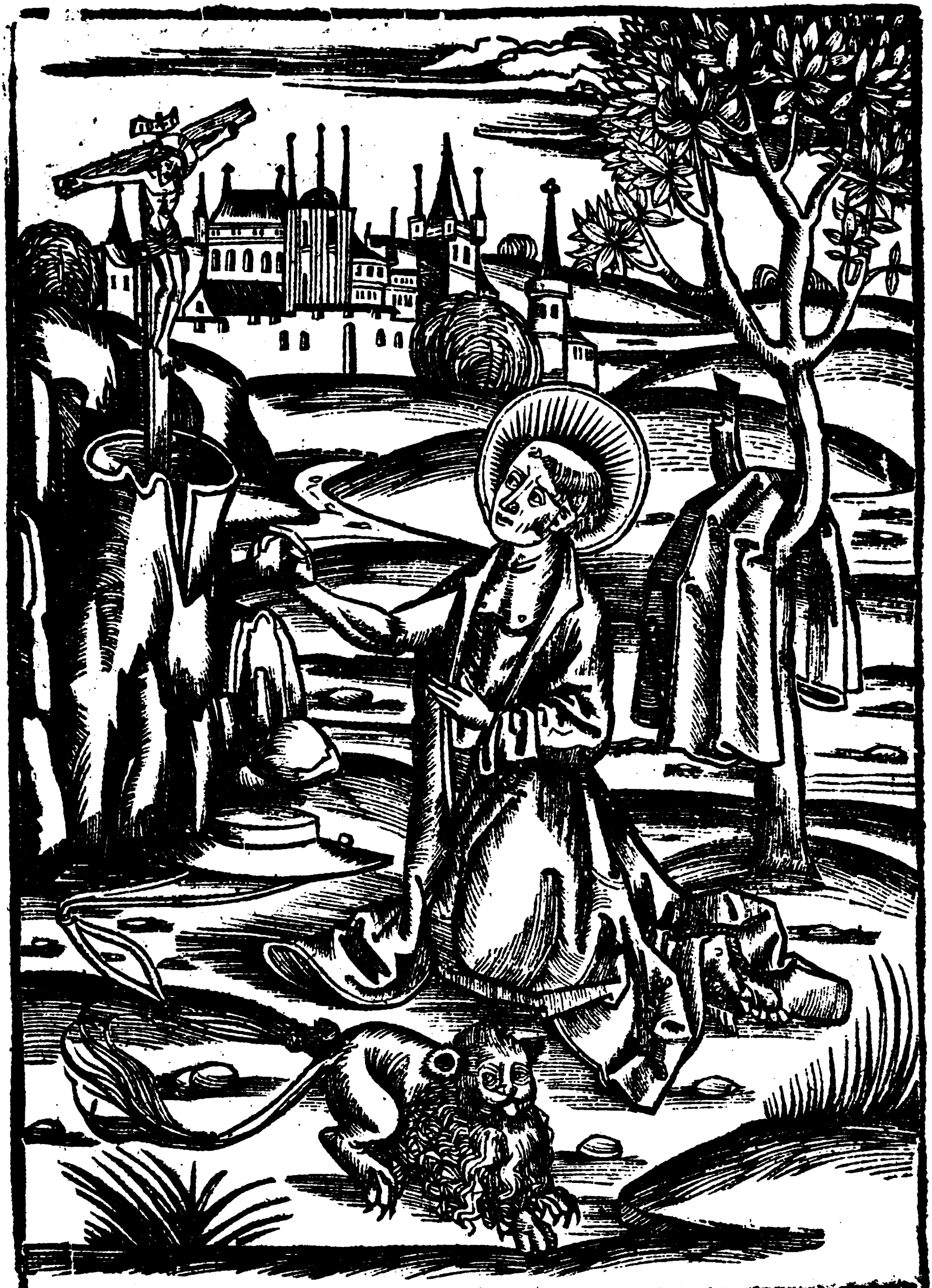
Digitized by Google

Latinum ydeoma magi-
ſtri Pauli Nyauis pro paruulis editum.

BRITISH MUSEUM

Digitized by Google

Digitized by Google

Paulus Niauis artium mgr̄ magnificis viris ſapientiqꝫ ſenatui Kempnizenſi dn̄is ſuis plurimū colendis.

¶ Salutem plurimam dicit. Qz ad vos iam puerilia ſcribo rudimenta viri magnificentiſſimi. ac illud latinum ideoma quod ꝓ incipientiū contexerim vtilitate nulla vos capiat ammiratio. qn̄quidem id quidem vnum nō ſolum ad priuatam: verumetiā ad rempublicam maxime ꝑtinere videtur. Si confert atqꝫ etiam vtile eſt ꝓ liberis ꝓ coniugibus proqꝫ focis. ac domibus curā gerere. Si capitolium firmare ſtructura. decentia adornare. ſi aquas in vrbē ductare. cōducentemqꝫ quorumqꝫ vſui quoſqꝫ vicatim defectus ꝓpulſare. mures turres antemuralia ꝓpugnacula foſſas contra hoſtiū impetus factas aſſidue roborare. flumina piſcinas agros prata hortos nemora colere. Si deniqꝫ inclitum ſenatum ſuo ineſſe formaqꝫ ꝯſeruare quis dubitat viri grauiſſimi atqꝫ optimi quin plurimum ſit ꝓfuturum. atqꝫ conducat pueros veſtros litteris adiunctos bene. ac vtiliter erudire. ſuperiora illa crebro aut fortuna aliqua aut caſu imitant̄. aut vetuſtate confectarūt. Poſtremū hoc bene ꝓuiſum. fortune reſiſtit caſum abijcit vniuerſam rempublicam renouat. integrioremqꝫ ac relucentiorem reddit. equidem partes ſunt liberi veſtri corporum veſtrorum. e quibus nō modo facies vultuſqꝫ veſtri: ſed etiam mores inſuꝑ grauitaſqꝫ parentū ſplendeant neceſſe eſt. ſi quando hereditario quodam munere. et in rebus familiaribus. ⁊ in conſeruanda vrbe ſuccedunt illi magiſtratibus. quibuſqꝫ merito quidem ac optimo iure ornantur potioreſqꝫ ad quoduis cenſentur ciuitatis comodum q̄ꝫ peregrini ⁊ aduene. Si fuerint bonis diſciplinis prediti. ſummoqꝫ ſtudio eloquentie muniti claris moribus inſtructi optimis viuēdi exemplis perdocti haud dubie ingens accreſcit opidi profectus. quid prodeſt dum vrbis cuiuſpiam reſpublicam preclare fundata imperite hebetiqꝫ poſteritati relinquitur que omnia nō ſolum ad paternos auitoſqꝫ mores ſpectantia: ſed ad cōmunem quoqꝫ vtilitatē mutat atqꝫ minuit. quorſum hec. Nam iuueniles animos artiū copia. virtutumqꝫ veſtre profecto efficit. vt cum adoleuerint vehemētiſſime ꝓpenſi fuerint ad res egregias atqꝫ magnificas. contra hoc ſi in pedeſtribus abiectiſqꝫ torpeſcūt. conteruntqꝫ dies in his meliores. etiā ſi velint poſtea ad excelſa nequeūt mirificaqꝫ niſi magna difficultate aſcēdere. cū aūt optimis imbuent̄ oportunū hn̄t iter. expeditūqꝫ ad faſtigia quarūuis rerū. atqꝫ adeo maxima

rum ꝗ̄ iam optima pueris ꝓponēda appello .ea certe ipſa. que nō
ſolum in puericia:ſed in omni quoqꝫ etate clariores reddūt:hone-
ſtioreſqꝫ litterarū ſtudioſos:que ſi forte attingere plene ꝛ ad ſum-
mū nequeunt cum huic rei ſupſit tp̄s ꝓſtant tn̄ ne cum vltimis de
ſpiciant̃.quo ad iudicium firmius robuſtiuſqꝫ fuerit.quanta diſ-
cipulis prudentiſſimi viri a caſibus temporibus atqꝫ ab ipſo actu
quem partem donati vocitāt vtilitas eſt euentura.ſi ꝓpe quis in-
tueri voluerit corruptela potius nuncupanda eſt: ꝛ ꝑnicies iuue-
num quā conſuetudo.quid moleſtius paruulis.quid acerbius q̄ꝫ
in his fatigari a quibus nō tm̄ nullum habituri ſunt fructum:ſed
amariſſimos quottidie caſtigationes virgarum:verberaqꝫ etiam
ꝑpeti.Ego vos omnes ſinguloſqꝫ teſtes facio dum ſcholas inter-
dum pueribus annis frequentaſtis nihil odioſius et vobis fuerit
ꝛ mihi ſi bene conceperim q̄ꝫ hora hec ꝓ caſuum temporumqꝫ for
matione deputata.ꝓfectus vo ipſe aut omnino nullus eſt.aut di-
minutus.ꝓin de quidem ac ſi nunq̄ꝫ didiciſſemus.quod ꝑcor no-
bilia ſplendidaqꝫ ingenia ſcolas optimarumqꝫ artium contractio
nem ꝓpter abuſionem ꝛ caſuum ꝛ temporū relinquere quā ſi vti-
qꝫ conſuetudinem retinendam eſſe cenſeretis ſatis ſupqꝫ eſſet ſola
vel ſabatina die in ſeptimana vel alia queqꝫ eſſet hoc vnum ꝑfice-
re.ne diurnis laboribus in re vna et reuera futili teneri adoleſcen-
tium animi fatigarentur.verum potiſſimū exiſtimo vt adipe lati-
nitatis enutrirent̃ ſic linguam abilitarent.ꝛ loquendi vſum.ſic cō
ſuetudinem fortificarent.conquirentqꝫ illius modi habitum faci-
liores eſſent ad q̄ꝫuis doctrinarum facultatem quid laudabilius.
preſtantiuſqꝫ in adoleſcentibus eloquentia.quid acceptiores eos
quibuſlibet facit hominibus.quid poſtremo.ad iuris ſcientiā ap-
tiores.ad medicinam ꝓmptiores.atqꝫ etiam ad ſacratiſſimā theo
logiam ꝓpenſiores ac quidem ſi vltro et citro ꝑſpiciamus ad q̄ꝫ-
uis litterarū rationem inclinatiores. Scripſimus em̄ in hoc tra-
ctatulo quo pacto primū pedagogus ſcolari loquat̃.atqꝫ ipſi rur
ſus iuuenis reſpondet.deinde cōmunes fere adiunximus locutio
nes ꝛ rectoris cum diſcipulo ꝛ etiam collateraliū.Nouiſſime autē
quos ipſi inter ſe iuuenes cōferunt ſermones.In quibus ſi quan
do conſueuerunt ꝓaul quaqꝫ iam heſitatōe.vehementiſſime ꝓfici
ent.et ſi qua forent maiora ꝓſtantiſſimi viri.que ꝓ honeſtate lau-
deqꝫ veſtra interdum efficere valerem ꝓmptiſſimo certe ſemꝑ ani
mo efficerem valete.

Digitized by Google

Latinum ideoma magiſtri Pauli Niauis pro pueris ſub forma dyalogi editum. Loquunt̃ enim pedagogus Surgellus. ac Iuuenis Hortena nuncupatus.

Capitulum primum. Surgellus.

HOrtena hortena ſurge. Hortena hem. Surgellus. Surge inquã. Hortena. Hem quid rei eſt. Sur. Vides dieſcit. vix nos parauerimus horalogium ipſam horã ſignabit. Hor. Heu q̃ aggrauatos habeo oculos vt quieſcã adhuc paululũ ſine. Sur. Nõ ſinam. hec mora tarditatẽ nobis in ſcolis efficeret. Horte. Heu doleo caput. Sur. Puto te ſtudẽdi habere infirmitatẽ: quẽ ſcole morbũ appellant. Hor. Et ſurgã. vbi aũt camiſia mea eſt. Sur. Quo ipſam poſuiſti. Hor. Huc em̃. ſed neſcio quis amouit. Sur. nec certe quiſq̃ noctis tẽpore medio ſuſtulit. Hor. vtiq̃ ſublata eſt. q2 nuſq̃ apparet. Surgellus. Forſitan in ſtuba miſiſti. Hor. pbe nunc mihi in mentẽ venit q̃ me pia mater heri veſperi priuſq̃ cubitum diſcederam exuebat. Sur. cõtege iam te tunica ⁊ deſcẽdamus. Hor. Faciã vbi aũt calcei ſunt mei. Sur. Reor te oĩa pdidiſſe cerne hic ſtantes: equidẽ ſi dentes haberẽt (vti fertur) morſu te offenderẽt ſequere pperantius. Hor. Sequar. Sur. Laua manus faciemq̃: ac oculos aqua recenti. comãq̃ exorna: audis ne. Hor. Audio. Sur. Cur digitos fricas. Hor. vide q̃ ferventẽ patior ſcabiẽ. Sur. deſine fricare manuſq̃ ad prurigine incitare: aut feruorẽ hũc virga extinguã. Hor. Quid tum faciã. Sur. Pectinẽ recipe capilloſq̃ plana ne diſtractis crinibus: adherẽtibus plumis incedas. Hor. nolo pectinẽ: nã comã euellit: vtar potius zeta q̃ mitior eſt: aptiorq̃ capillis. Sur. Vt libet. Hor. quos mecũ libros recipiã. Sur. Capias ſaccum: et quoſq̃ impone libros. Hort. Neq̃ ad portandũ tot codices faciles ſunt neq̃ etiã oĩm iam egeo. Sur. piger es ſi te pondus librorũ aggrauat tuorũ. Hor. Capiã: etiã modo inuitus faciã. Sur. eccleſiã prius viſitauerimus. Hor. Frigora ſunt tu vero ꝯſueuiſti: p longũ tp̃s in eccleſia et gelidiſſimis quidẽ diebus manere. Sur. Qui deum negligit in ſcolis multas ſubeat virgarũ caſtigatões neceſſe eſt. Hor. Loqueris verũ. Sur. Veriſſimũ certe. Hor. Et ego plurimũ orabo. Sur. ſcolarẽ quinq̃ obtuliſſe pr̃ nr̃. totidẽq̃ ſalutationes virginis glorioſe priuſq̃ ſcolas intrauerit ſatis eſt. Veni igiť

Digitized by Google

ne ceteris pigriores eſſemus ⁊ tarditas nobis aſſcriberetur. Hor. optime narras. q2 locatus aſper eſt. mirū immodū tarde veniētes corrigit: ſed vbi nūc ſedebo. Sur. en ꝙ optimus hic locus eſt. aperi librum. ac bn̄ cōſpice vt cum recitare debeas cautus ſis. ⁊ ſi qđ verbū ignorares veneris ad me tibi dicam. Hor. Faciam.

Alia locutio. Surgellus.

¶ Para te hortena: ꝑpe eſt vt ſcolas intremus. Hor. bene videbo prius vbinā mater ſit. vt ad edendū quippiam p̄ſtat. Sur. mater tua abiuit nec modo adeſt. Horte. Quorſum nam ꝑfecta reuertet ne ꝑpere. Sur. nō at mihi cōmiſit ipſa portionem de pane ⁊ caſeo dare. Hor. Quis ſemꝑ pane pōt ⁊ caſeo vti. Sur. Quid tum poſtulas: vis ne video tibi vt det galline quidē pullus aſſatus. Hor. Parens mea obulū ꝑ ſemella pollicita eſt. inquit etiā carnes hodie coctas habere illas mihi p̄ſtare dicebat. Sur. veſceris libēter albo pane. Hor. Veſcor ⁊ libentiſſime. Sur. diſponā vt habebis: virgā aūt ⁊ aſperā puto. Hor. Genitrix certe pollicita eſt. Sur. nōne iam dudū ꝑcepiſti eam abeſſe. Hor. Percepi. exiſtimo aūt eam citius reuerti. Sur. nec certū habes qn̄ veniet. cape igit panē illū ⁊ caſeū ꝑ huiuſce tp̄is ſpaciū bn̄ ꝯtētare. Hor. Nō capiā. Sur. qđ tum facturus. Hor. Preſtolabor ꝗ aduenit. Sur. ⁊ hora expoſcit ſcole nos accomodemꝰ. Hor. Ohe nūqđ māducere habeo. Sur. flet māna nr̄a intuemini eum ꝑcor. Hor. dicā ꝑfecto genitrici ꝙ primū venerit tuis ita me vexes verbis: Sur. Si animus tibi ad ſcolas eundi fuerit. ſin minus: efficiam vt tranſeundi animū ſuſcipias Hor. Vade ꝑterea ⁊ ſequar. Sur. Dei ꝑceptū eſt primū vt queramus regnū celorū. tum poſtea ad ꝙuis diſciplinā erimus faciliores. Hor. vt libet. Sur. Satis eſt nūc ad alia ꝑgamus. vtpote ad ſtudiū nr̄m. Hor. ⁊ id dudū mihi placuiſſet. Sur. Reſpice igitur librū tuū vt eum recitare debeas ꝓmptus ſis. Hor. Faciā ac libēs.

Capitulum ſcđm. Magiſter ac eius ſubminiſtrantes loquunt cum paruulis. Magiſter.

Tarde venis roneſte. an ignoras horā ſtatutūqȝ tēpus: Rone. Reuerende mgr̄ obdormiui. peto veniā. nec deinceps cōmittā tp̄s ipſum negligā. Mgr̄. Cur modo neglexeris. Ro. Certe mgr̄ ignoro parens mea inquit me velle ſuſcitare. ipſa aūt capta forſitan obliuione. itaqȝ ſomno tunc oppreſſus remoratus ſum. ꝑcor reuerende mgr̄ modo pep-

Digitized by Google

ceritis. poſthac maiori vigilantia puidebo. Mgr. Condeſcendā modo petitioni tue. q̈ ſi amplius venerit vſu caſtigationē nō euades. veni dic lectionē. En q̄ dicis titubāter nullū verbū apte iam atq; vt decet pnuncias. Ro. Reuerēde mgr̄. Mgr̄. quid reuerēde mgr̄. dic quantū debes ſine formidine. Ro. modo veni nondū plegi. Mgr̄. Cur heſterno veſperi nō reſumpſeris. Ro. Optime mgr̄ nobis fuerūt hoſpites: vt potū afferrē neceſſe fuit nō potuiſſem p̄ occupationibus his vnicū verbū legiſſe. atq; etiā cum tp̄s aliqd̄ affert negociū parētibus obſequi oportuerit. Mgr̄ Explul cerrimas poſſis excuſatōes fingere ſiue ſit an nō. Ro. Colende p̄ceptor ſi intellexeritis vnq̄ ſecus eſſe, vt vobis libuerit caſtigationem ⁊ quidē grauiſſimā inferre. Mgr̄. Sed a veſpis heri ⁊ ſalue te abſentaſti. Ro. Verū eſt vir honorande impulit me negociū parentū meorū: q̄d pauloante iā memoraui. Mgr̄. Rogaſti autē an a me aut a meis fauorē? Ro. Non. Mgr̄. num p̄ceptū noſti meū ne quis horā negligat ni fauorē prius obtineat. Ro. Colendiſſime p̄ceptor euenit vt abeundi ſpaciū nullū dabatᷣ. at genitor meus inquit dn̄ationē veſtrā velle rogare vt apud vos in hac re excuſatus eſſem ignoro aūt an effecerit. Mgr̄. Ex venuſtas plerūq; adducis excuſatōes quid ſi oppoſitū cōperiar. Ro. Dulciſſime p̄ceptor nō cōperietis. Mgr̄. Interrogabo patrē tuū: ipſe vt arbitror verū narrabit: ſ3 p̄ciū debes ligna luminales: atq; etiā q̄ plurima alia. cur nō poſtulas a parētibus. Ro. Suauiſſime p̄ceptor p genitoribus meis modo nulla eſt pecunia: habēt eñ cereuiſiā venalē. q̈ ſi leta fuerit fortuna. pſperāq; ſe oſtēdet inquit pr̄ meus oīa velle exoluere q̈ ſi modo nō pgrediᷣ ppe eſt vt ad nundinas Liptzenſes nundinarius ſeſe recipiet cū reuerteᷣ expediat ſingula. peto dulciſſime mgr̄ interim patientiā habeatis. Mgr̄. Faciam. vide aūt ne terminū minimū mihi in ſoluēdo differas. Ro. Dabo operā ne cōtingat reuerēde mgr̄. Mgr̄. ſed vnū opportune occurrit: quid eñ pridie foris portam egeris. Rone. Ubi nam optime mgr̄. Mgr̄. Iuxta hortū arnoldi ſteteras: ⁊ cum p̄teriui quaſi truncus quidā inflexibilis te habuiſti. neq; etiā caput ip̄m detegiſti. verū deinde p̄ſbyter quidē pariter pficiſcebaᷣ eodē te modo habuiſti. quid inter te atq; etiā bubulcū intereſt. Ro. Reuerēde p̄ceptor. neq; vos certe neq; p̄ſbyterum ſenſerā. abſit a me: porro viciū hoc vt p̄tereuntibus p̄ſbyteris honorē ipſis nō facerē. Multomagis vobis ceteriſq; p̄ceptoribus meis honorē facerē ⁊ reuerentiā. Mgr̄. Sede iam liberūq; contuere. Ro. Faciam ſuauiſſime mgr̄.

Baccalarius cum paruulo.

¶ Accede Roneſte atq; mihi ad vnū id rn̄de. Ro. quidnam eſt ho
norāde baccalarie. Bacca. cōqueſtus mihi iohēs iudicis q̄z eū ve-
hementiſſime inquietas: nec pacē p̄ te poſſit vnq̄z: nec ſtudendi lo-
cum habere. Ro. pfecto baccalarie nunq̄z ipm̄ inquietaui. verum
tam factoſus ipſe eſt vt plerīq; litigia p̄ ſe fert. et ſocietatis diſtur-
bia. Bac. vtiq; vt dicit eundē tu verberaſti nihil ad hoc reſpōdes.
Ro. ego enī verberatus manus in ipm̄ inieci. Bac. Male. inhibi
tum eſt ⁊ tibi et ceteris ne violentiā aliquā vnq̄z faciatis. offendēs
enī merito penam incidit. Roñ. Fui cōmotus ab eo pcuſſus neq;
etiā aliter defenſum me habere potui. Bac. num iudices ſupiores
habueris. Cur vel magiſtro illud vel mihi nō dixeris. Ro. fui puē
tus iracūdia: ⁊ cum impetu quodam inſtar inſani in me rueret. nō
potui me ꝯtinere quin verberibus ipm̄ rurſus aggrederer. Bac.
Signū ipſe oſtendit. nam cruore ꝯſperſus eſt. atq; fedatus. Ro. ⁊
ego pariter leſus. Bacc. nullum in te vulnus eſt quo vt contuſus
eſſes denotaret̄ q; ſi eſſet dignū foret p reticentia caſtigationē ſub-
ires. Ro. Certe primū vidiſſetis quibus offenſus fuiſſem vulneri
bus: ac ſanguine maculatus. Bacc. Cur modo nō indices. Rone.
Sanata ſunt. Bac. pbe narras ego ea cum ramis renouabo. Ro
ne. Precor pdulcis baccalarie indulgere volueritis. reuera dein-
de nec vnq̄z faciā. Bac. ſed audi aliud. laicū heri hinc abeuntē op-
probrioſis clamoroſiſq; verbis inuaſiſti. Ro. qñ. Bacc. an repetā
nōdum heri factū intelligas. Ro. nō fecerim baccalarie. Bac. Fe-
ciſti inquā. Ro. Ita me deus amet nō feci. Bacca. Cur negas ego
ſtans in feneſtra ſupius ſingula audiui. Roñ. Non inficior me cla-
maſſe: ſed laicum ipm̄ p̄tereuntem nō inclamaui. Bac. Miranda
res nunquid tibi rn̄dit. ⁊ acerba voce increpauit. Ro. Fecit. puta-
uit enī q; eum deſignarē cum tn̄ alio rſum vox mea pgeret. Bacc.
Quorſus tui clamores tendebāt expone. Ro. Retro eccleſiā. Iu-
uenis piſtoris cuiuſdā me deridebat: vos in feneſtra ppter murū
videre non potuiſtis. Bac. q̄z es ſolers. ⁊ q̄ auribus meis hauſe-
rim nihilominus euadēdi locū queris. veram tn̄ penam lues. Ro
p ſotem baccalarie p̄dictus iuuenis me ad clamores illos concita
uit ⁊ ſi mihi fidem adhiberi nolueritis ipm̄ adducam p ſemetipm̄
vt pfiteat̄. Baccalarius. Nulla te amplius ptreges excuſatione.
veritas manifeſta eſt reſq; ipſa ſe aperit. ſede: atq; nūc quieſce quo
ad te vocabo.

Cantoꝛ cum paruulo.

¶ Roneſte luce p̄terita matutinas neglexiſti. Deinde tardus eras in miſſa. ac etiā ſine fauoꝛe abfuiſti. Rone. dilecte dn̄e cantoꝛ eram debilis. qui cum caput haud parū doloꝛē ſurgere nequiui. poſtea valentioꝛ factus in miſſam ingrediebar. verum qn̄ ꝑ alioqđ tp̄is decurſum ſtarem. omnis coloꝛ p̄ doloꝛe mutatus ante oculos meos. itaqꝫ neceſſitate ac moꝛbo coactus abiui. Cantoꝛ. audeo credere. Rone. veriſſimū eſt dn̄e cantoꝛ quapꝛopter firmiter credere poteſtis. Can. quare fauoꝛē abeundi nō ſuſceperis. Rone. qui poterā. fui exanimis fere atqꝫ etiā quid facerē ipſe haud agnoui. Cant. at poſtea cum laicis te currere luderecꝫ in plateis atqꝫ etiā q̄ꝫqꝫ exercere inanitatem vidi. Rone. nō feceram. Can. num te increpaui. Rone. exiui ad aerem infectionis cauſa nullū autē mihi cum ruſticis negociū fuerit. Can. mirā habes reuera verboꝛū ꝓtectionem: tametſi ꝑſpectum habeo q̄ꝫ plurimū iam te mentiri. Rone. ita me dij amēt nō mentioꝛ: q̄ ſi credere nolueritis interrogate parentes meos. illi affirmant ſcio oīa iam a me ꝓlata. Can. ceterū faciā modo ſatis eſt accomoda te libꝛis tuis. Rone. faciā atqꝫ libenter.

Capitulum tercium. ⁊ paruulus loquitur cum magiſtro. aut cum collateralibus. Roneſtus.

REuerende magiſter iuſſit parēs mea. vt ad ſe illa hoꝛa me reciperē peto itaqꝫ fauoꝛē mihi p̄ſtetis. Ma. quid facturus es iam apud matrē. Ro. foꝛſitan cibū accipiam vnacū ipſa. Ma. vt vere loqueris vide. Ro. certe verum eſt. Ma. vade igit̄. Ro. optime p̄ceptoꝛ peto fauoꝛē a dominatiōe veſtra eundi ad balneū. Ma. quare tu eo die ad balneū ꝓficiſcere. Rone. ſic mādat genitoꝛ meus. cui vt obediā neceſſe eſt. Ma. ſi vt ais fuerit habes tranſeundi fauoꝛem. ſin aliter penam lues. Ro. ꝑfecto ſic eſt. Ma. poſtq̄ꝫ reuerteris q̄ꝫ pꝛimum poſſis: vt fueris in ſcolis. Ro. honoꝛande magiſter q̄ꝫ plurimi iam nobis hoſpites venerūt. p̄cepit pater meus illa die domi manerē. rogo humiliter vt efficere valeā fauoꝛe veſtro. Ma. qui nam hoſpites illi ſunt. Ro. me latet ꝑdulcis magiſter. Ma. vt nō nugaris caue Ro. nō nugoꝛ verū vt fidē adhibere poteritis. nobiles ſūt. Ma. fac igit̄ vt parētibus obſequaris. Ro. ſuauiſſime magiſter. vt ad ſeceſſum ꝓficiſcar nature p̄ſto ſit fauoꝛ veſter. Ma. nō diſcurras in plateis: ſed reuertere e veſtigio. Ro. faciam optime magiſter.

Digitized by Google

Paruulus ad Baccalariū. Hortena.

¶ Honorande Baccalarie peto licentiam mihi detis ꝓ afferenda ſemella. Baccala. cur modo afferre exiſtimas. Hortena. fames me torquet plus etiā ꝙ̄ dicere valeo. Bacca. es ita famelicus. Horte. ſum etenim. Bacca. habes eundi fauorem. Hortena. optime baccalarie amiſi vnum librum: cuſtos ꝟo ait vobis eſſe preſentatum: rogo humiliter eundem mihi reſtituere volueritis. Baccala. vbi ipſum amiſiſti. Hortena. pridie forſan cum feſtinatione quadā ingredi chorum putarem: manſit in eo quidē loco iacere quem antea ſedendo occupaui. Bacca. ſeruum reris me tuū fore. Hortena vere deinceps efficiam ne vnq̄ꝫ ꝑdam precor iam ignoſcatis. Bacal'. ſis cautus ne impoſterū magis veniet in manus meas. aut factum hoc renouabitur. Hortena. ꝓſpiciam vtiqꝫ. Hortena. ꝑdulcis dn̄e baccalarie rogat vterqꝫ parens meus luce futura ſecū in prandio ac poſtea in cena conſtitui volueritis. quod ſummo erga vos ſtudio ꝓmerebit. Baccala. faciam hoc libens. verum dic parentibus tuis ne ſumptus faciant inutiles. Horte. atqꝫ vt res certa ſit dn̄e baccalarie. Bacca. immo certiſſima. Hortena. Ego taliter ꝓ genitoribus meis renunciabo. Baccal'. recte ſane. Hortena. honorande baccalarie: vt gratia heſterna die parentum meorum vos rogabam vnacum ipſis in prandio eſſe velitis nunc tempus ꝓpe eſt. diſpoſitaqꝫ ſingula rogo iam itidem arripere iter volueritis atqꝫ in menſa comparere. Baccala. faciam vt pollicitus ſum. Hortena. gratiam vobis habeo: ⁊ quod eſt maximum ſuauiſſime baccalarie ꝙ parentū meorū paucula hec nō eſtis aſpernatus. atqꝫ iterum p̄cor hora quarta reuenire nō recuſetis ⁊ cene officium cum parentibus meis peragere. Baccala. ſat eſt ingentem ſatiſqꝫ magnum mihi parentes tui oſtenderūt honorem. Hortena. equidem ſperant ꝙ humanitatem ipſorum nō ſpreueritis. Bacca. ꝙ ſi habere vtiqꝫ volunt cōdeſcendā. atqꝫ etiā cum facultas mea amplior fuerit ꝓmerebor. Hortena. Amande baccalarie parētes mei iam ceruiſiam habent venalem. donoqꝫ dant cantrarum humaniti veſtre. rogantes vt amice hoc atqꝫ animo equo ſuſcipiatis equidem cum res eo ⁊ familiares ſplendidiores erunt maioribus tunc oſtendant. Baccala. habeo parentibus tuis gratiam q̄ampliſſimam. ⁊ dicas ꝓ huiuſce iam in me liberalitate ipſoꝝ quibus vnq̄ꝫ rebus ipſis complacitum iri potero ſemper faciam. Hortena. Faciam dn̄e baccalarie ⁊ cupide. Hortena. Suauis p̄ceptor Johan-

Digitized by Google

nes agelli vt quadam ſcriptoriū meū a me pauloante ſuſtulit. iam latinum inſcriberet vt condiſcere deberem. peto eñ vt efficiatis mi bi reſtituat. Baccala. quis eñ ob cauſas illud ipſe fecerit. Horte. credidit mihi denarium hora quaſi nona ipſum rurſus a me extor quere voluit: mihi aūt nullo modo eſt pecunia tamen furore com motus velut pignus quoddā ſcriptoriū accepit. Bacca. quapro pter eum non ſoluis. Hortena. Nullam iam poſſideo pecuniam. Bacca. tu vō cum poteris reſtitues ſibi pecuniam. Hortena. Faciam ⁊ quidē libenter. Bacca. loquar ſibi cum venerit vt p̄ſtolabi tur ⁊ ſublatū pignus interim reſtituat. Hortena. amāde p̄ceptor genitor meus relaxandi animi gratia campum prata hortoſqȝ in uiſere exiſtimat. ac demū in aquas vt ſudorem depellat ingredi. iuſ ſerit quidem vna ꝓficiſcar. ſupplico humanitati veſtre cōſenſum p̄bere velitis. Baccalarius. Campū aliaqȝ loca virētia inuiſere fa cile admittendū eſt. Poſtremū vō quantū magiſter inhibuit ⁊ ti bi. ac ceteris abunde conſtat. ꝓmittere iſtud quidem ꝓpter pericu lum imminēs mihi nō eſt cōceſſum quapropter nō aſſentior. Hor tena. dum p̄ceperit genitor repugnare nō audeo. Baccal. Quid ſi genitor tuus nō p̄ceperit. Hortena. Sancte velim iurare ſi aliter fidem mihi admittere nō vultis p̄ceptum eſſe patris mei. Bacca. Dicam magiſtro cum venerit hanc te licentiam poſtulaſſe. quod ſi placuerit ſibi ego cōtentor. Hortena. vt fauorem habeam opti me baccalarie. Bacca. fideiuſſionem non pollitior tu ſi certus eſſe volueris quo adueniet expectabis. Hortena. pater modo p̄ſtolat᷑. ait eñ vt qȝprimum reuerterer. Bacca. vade ergo. ac vide vt locū nullum ingrediare periculoſum. Hortena. Faciam reuera qȝ cha riſſime baccalarie

Paruulus cum Cantore.

Dilecte cantor vt ꝓficiſcar. menſamqȝ p̄parauero neceſſe eſt: et vt faciam iuſſit pater meus. peto eñ conſenſu veſtro id fiat. Cantor. mox certe miſſa finiet᷑ tum ſufficiens habueris p̄parandi tempus. Hortena. Si morabor diutius pater indignabitur mihi ⁊ forſitan me verberibus in furore ſuo afficeret. Cantor. in breui hoc tempo ris tractu parum negliges. Cur profundis lachrymas. Hortena. Verbera timeo parētis. Scio eñ qȝ preceps eſt ad irā. Can. id eſt p̄terea. ⁊ ocius. ne cauſam quēpiā correctōis mihi aſſcribes. Hor. diligēde dñe cantor pedagogus meus iuſſu parentum in negocio eorū eſt: nec veſpas intrare pt: peto eñ ipm habeatis excuſatum.

Digitized by Google

Can. cuiuſmodi eſt negocium in quo iam verſat᷑. Hor. in hortulo
laborant vertētes ſulcos ceſpites ornant. ac longo ope quibuſdā
alijs laboribus inſudant. Cantor. q̄ ſi aliter ꝑſcrutabor quid fiet.
Hor. q̄ ſi fidem mihi nō adhibueritis ex parente poteritis meo co
gnoſcere. Can. bene eſt. Hortena. amande cantor amiſi librū quen
dam peto dilectionem veſtram interrogare velitis an quiſꝗ̄ inue-
niſſet: vt mihi reſtituat. Cantor. vbi nam amiſeris. Horte. die he-
ſterna elapſa dum ad chorū ꝓfectus poſui huc ceu loci mei ſignū
quoddā q̄ñ reuerſus ſublatus erat: ac nullibi apparuit: tum pene
omnes interrogaui ſcolares: an quiſpiā vidiſſet: neminem autem
comperi. qui de eo quiꝗ̄ mihi diceret. Cantor. poſt hoc tuos reti-
neas libros tecum. Hor. more cōſuetudinis egi antiquitus indu-
ctum eſt vt quo in loco ſedere quis vellet ſignum aliqđ reponeret
Can. ſecurius foret vt tui apud te eſſent libri. Hor. deinceps faciā
nec amplius res meas ad ſortem dabo. Can. amiſſus bobus ſta-
bulū firmare ſtude. Nihilominus interrogabo an quiſꝗ̄ haberet
tibi vt reſtitueret. Hor. hoc facite queſo amāde cantor. Horte. pa-
ter meus collatōis officiū cum quibuſdā paget ſacerdotibus: pe-
tit eñ dñe cātor ꝛ ego ipſius gratia ſecum vt eſſe volueritis. Can.
quinā ſecū erunt ſacerdotes. Hor. dñs petrus capellanus: ꝑdica-
tor nec ſatis norim qui omnes fuerint. Can. modo ꝓpedit⁹ rebus
quibuſdā q̄ꝓrimū me abſoluero iter arripiam. Hor. Ne ꝓlonge-
tis oro veniendi tempus. Can. Non faciam. vade igitur ac dic pa-
tri tuo me velle opido aduolare. Hortena. Faciā. Horte. cupit pa
ter meus honorande cantor: vt in balneo ſecum fueritis liberum
vos tenebit: ac poſtea hauſtum vna faciatis: q̄ omnibus erga vos
rationibus ſi poterit equabit. Cantor. dic parēti tuo in omnibus
que ad cōplacentiam ꝑgunt ipſius me ſibi cupidiſſime acquieſce-
re: ſed qua hora balneum ingredit᷑. Hortena. Hora ferme tercia.
Can. Probe narras. ea quidem ꝛ ego hora ſum a laboribus meis
ſolutus. Hortena. ne mutetis ſententiā optime cantor. Cantor. ne
quaꝗ̄ mutauero. Hortena. amantiſſime cantor: rogant parentes
mei ſcolares aliquos de pauperibus ad prandiū ordinare velitis.
Cantor. quot enim. Hortena. duodecim ac de illis qui plerumꝗ̄
chorum ingrediunt᷑. ac etiam frequentia ſcolas viſitant. Cantor.
videbo vt fiat. Hortena. finita miſſa vt venirent. Cantor. ꝓbe pro
ficiſcere tu ad domum: et vide vt cum venerint menſa parata ſit.
Hortena. faciam. Hortena. optime cantor ſupplicāt vos parētes
mei ſcholares ſubordinare aliquos velitis qui in agro laborent.

Digitized by Google

vtpote manipulos colligerent. non gratis hoc cupiunt: ſed pmio equabūt. Can. facerē equidē. ſi eſſent nōnulli co iam tpe quaſi omnes. aut in campo ſunt. aut vagant̄. Horte. obſecro dilecte cantor ſi facere poteritis cōplacere p genitoribus meis. ſcio em̄ q ipſi et ſimili ac maiori pmpte pmerebunt̄. Can. Noli flagitare. nō parcā diligentie: aut labore: quicquid em̄ noie parentū tuorū efficere debeo. nullā laboris fugiā fatigationē. Hor. circiter nonā horam exibunt ſiqui eſſent ad edes parentū meorū pficiſcent̄. Can. pbe.

Capitulum quartum. Paruuli duo loquunt̄ Hortena et Roneſtus. De quibuſdam que iuuenes ſimul tractare conſueuerunt. Hortena.

Fameſco plurimū. nec cibū quempiam hodie mecū ceperim. Rone. igit̄ ieiunabis. Hor. neſcio q̄re ſollicitus obliuio me cepit: oro vt portionē mihi impartire velis dē futura recōpeſabo. Ro. vix ego cōtentor in portiōe mea. Hor. Amāde ſocie fac vt modo tecū manducē pfecto efficiā. vt in te viciſſim beniuolentiā meā cognoſces. Ro. mater mea dicebat vt nulli impartirē. alioquin nihil ad manducandū poſtea mihi daret. Hor. Nec mater tua ſciet nec mea noſcit qn̄ alicui p̄ſto interdum portionem. Ro. fruſtulū tale vt capias admitto. Horte. vich nimis modicū eſt aliquātulū maius. Ro. tm̄ poſtulas. Hor. pbe. Ro. cape igit̄ panē integrū ac quantū volueris ab eo recipe. Hor. merito te amplexabor nam pluſq̄ʒ dicere auſim effeciſti. Ro. Iam vides meū in te amorē: ſ; timeo ſi qn̄ a te aliq̄d poſtularē vultum alior ſum verteres. Hor. Crede Roneſte q tui nemo eſt amātior q̄ʒ ego. Ro. ſi vt ais eſt atq̄ʒ in ea ſententia manebis noſtra firma pmanſerit ſocietas. Hor. nunq̄ʒ animū videbis meū immutatum. Hor. huc repoſui librū meū: locus vt mihi maneret atq̄ʒ tu detruſiſti ipm locūq̄ʒ meū occupas. Ro. nullū certe librū detruſerim: locus vacuus oino erat. Hor. nō dicas mihi ſcio ⁊ mores tuos: ⁊ quas plerūq̄ʒ p̄ te fers illuſiones. Ro. Si adhibueris fidem bene: ſin minus vt volueris te habeto. Hor. niſi magiſtrū timerē: pfecto ſtatim te amouerē de loco illo. Ro. miror te eſſe tam ɔtencioſum: tanq̄ʒ mirabilē. quid in illo tibi loco deficit. Hortena. nihil quicq̄ʒ: verū id male me habet q nequicia tua de loco me ſigno retento detrudis: ac poſtea negas. Ro. ego verū dixerim: tu ſi audire nō poteris obdura aures tuas. Hor. Abibo: ac illuc quidem recordabor. Ro. vt volueris. Ro. iam vt lectionē recitā poſtulat lo-

catus: peto amãde hortẽna me plegas. Hor. dũ mei indiges amicus es: cũ oĩa ex voluntate eueniũt mei penitus obliuiſceris. Ro. q̄ illa poſſis ꝓloqui: cum tñ certus es q̄ʒ ſemꝑ te: queadmodum ꝛ me diligo. Hor. Dulciter iam loqueris: ꝑterita ꝟo luce dum rogarẽ vt ſocius mihi eſſes in circuitu nulla inter nos fuit ſocietatis cõditio. Ro. Miſſum fac illa. Hor. ne quis forſan audire. Rone. Tu ſcis q̄ʒ bartoldo iudicis promiſerim ſuus vt eſſem ſocius quo ego potuiſſem vultu ab eo declinaſſe. Hor. ad eum iam vade vt et te plegat ab eo poſtula. Ro. vtiq̄ʒ parato id faceret animo ſi ſciret Hor. Ego te nõ plegam. Ro. dimittas ergo. Hor. ſile iam roneſte en q̄ʒ turpiter nos inſpicit baccalarius viſus reuera talis ꝑtendit aliquid mali. Ro. ꝓbemus eum an aliquẽ ſuis oculis reſpicit plerumq̄ʒ mali deſignat aliquid. Hor. Scis quo impetu pridie ꝓruit in nicolaũ arnoldi. Ro. ſcio ꝛ quidẽ vt tu. Hor. Ait eũ cauillationibus inſeruire ꝑterea efficere vt cognoſcãt ceteri q̄ ſint (dum clamores ꝑducunt) pena mulctãdi. Hor. dij ipm ac cum mulcta perdant. q̄ ſi tam me grauiter affligeret abirem ac parentibus meis ſignificarẽ. Ro. nemo audet dum talia cõtingunt et genitori quis dixerit itidem eundẽ caſtigatõe maiori afficit. Ro. Dilecte hortena cerne anũ meũ: cruraq̄ʒ ꝛ mediũ fere dorſum. Hort. Hui q̄ʒ es ſanguine conſperſus q̄ʒ cutis tua eſt leſa. Ro. ꝑ dolore iam ſedere nequeo. Hor. Quis te tam immaniter affecit. Ro. Cantor. Hortena. Q̄obrem. Ro. inquit me in choro cauilaſſe. Hor. Q̄ vehemẽtiſſime in choro ne inſcribar vereor. Ro. Cuſtos mihi vt ſentio inimicat᷑ ꝛ cantor fidẽ ꝑbuit horrendũ dictu quo in me tumultu ruebat Hor. Cur nõ manifeſtas parẽtibus tuis. Ro. inhibitũ eſt a magiſtro at qui mandatũ tranſgredit᷑ acerbius poſtea corrigit᷑: et cum patri meo indicarẽ opprobrioſis me increparet verbis. Hor. deinceps cautior ſis. Ro. vt faciã neceſſe eſt. Hor. velim iam me abeſſe: ignoro tñ quã fingã euaſionẽ vt abirẽ. Ro. quid tibi abeũdi eſt negociũ. Hor. ꝑpe eſt vt cantor in parte donati examinabit: ꝛ modo ipſe crebro aſtrictiori nos corrigit: nec vnq̄ʒ cauere caſtigatões valeo. idem mihi eſſet querendi modus et ſi oẽs velim virgarũ caſtigationes numerare ab inicio dum ſcolas intraui tot ꝑpeſſus non eſſem quot ꝓ caſibus ꝛ temporũ fornicationibus ſubiuerim. Hortena. Et eandem ego ꝓferam querimoniã. Ro. Amande hortena: quid ꝓdeſt cum querit cantor. lege legere legerere cuius tꝑis. aut q̄ʒ in vim continet ſtudij. Hort. Me latet. Scis q̄ʒ acriter heri me verberauit: qñ interrogauit. Js mis quis cuius caſus. Ro. Scio

equidem: atqꝫ memoriter retinui. Hortena. Ego deinceps nō affu
ero: etiā ſi ſcolas deberem omnino dimittere. Ro. ⁊ idem mihi ani
mus eſſet ſi parentes mei admitterent. Hor. Noſti petrum agelli.
Ro. ꝓbe hortena ipſe ſcolas reliquit omneqꝫ lrarum ſtudiū. Ro-
ne. Quapropter. Horte. nulla re alia incitatus niſi ꝙ verbera vir-
gaſqꝫ in parte donati effugere nō potuit. Ro. Plures ego noſco:
qui ob id ad alia ſe ꝯuertebant opera. Hortena. Quid igit̄ ſumus
facturi. Ro. Ego petam fauorē a magiſtro. ⁊ vna abibimus. Hor.
Probe facies. Hor. Quare fles roneſte. Ro. Globulos habui ꝙ̄-
optimos iam mihi cepit baccalarius. Hor. Prohibitū eſt: ne quiſ
ꝙ̄ afferat: es etiā correctus. Ro. Non. Hor. Gratia tibi oſtenſa eſt
iampridem iohanni arnoldi pariformiter ceperit ac poſtea verbe-
ribus affecit. Ro. vtinā me correxiſſet. ac non abſtuliſſet globulos
Hor. roga ipm̄ reor ꝙ tibi reſtituet. Ro. Non faciet ſcio. tamduri
eſt atqꝫ inclementis capitis. Hor. Dum vult crede humanus eſt.
ſatiſqꝫ benignus: ſi me audies temptabis. Ro. Sequar conſilium
tuū. Ro. Crede mihi pie hortena denarium reddam tibi craſtina
die. Hort. Quid modo facies cū denario. Ro. Cuſtos iam dixerat
mihi ceruſa eſſe in foro venalia: cōmittā ſibi vt emat mihi. Hortena
Etiā ſi crederē tibi nunꝙ̄ me ſolueres. Ro. Ni moriar exoluā fu-
tura luce. Hor. cōſidera vt fidē teneas. Ro. Tenebo. Hor. Come-
dam tecū roneſte. Ro. nō. Hor. Num ⁊ ſumus ⁊ dudum ſocij fui
mus. Ro. ſummo ſemꝑ me odio ꝑſequeris. Jam quia ceruſa me
cum vides: te applicas: nihil autē ꝑficies. Hor. Parcis veritati.
ego te ſemꝑ ad ſociū meū dilexi. Ro. Scis ne dn̄ica die nouiſſime
ꝑterita apud cantorē me accuſaſti: qui tam impetuoſe tunc me co-
ma attraxerit vt pene adhuc ſentio. Hor. improbus es certe vt rei
huius tamdiu recordaris. Ron. diutius adhuc ꝙ̄ opinare in me-
moria habuero. Hort. Peto par tm̄ ꝑſtas ceruſarū. Ro. Furſtra
conaris ꝑinde eſt vt ceſſas. Ro. habui ſemellā ⁊ caſcolos proch ꝗ
ceperit tu ne hortena. Hor. Non. Ro. Ego ſi ꝑſcrutabor efficiam
vt facti eū penitebit ſui. Hor. Arbitraris me tibi ſurripuiſſe. Ro.
hoc a me non audieris. Hor. Quas ob cauſas tam turpiter me in
ſpicis. Ro. vetabis ne mihi vidēdi facultatē. Hor. noſco mores tu
os. Ro. vt bn̄ noſceris plurimū expeterē ſi eſcam reſtitutā ſentirē
Hor. Si ſentiā de te vt aliquid locutus fueris: videbis quid factu
rus ſim. Ro. quē habueris ſuſpectū oro: cum nemo ꝑter te mecū
fuerat: ⁊ cum ita ſemellā amiſi putas ne aliū me nunc ꝙ̄ te habere
ſuſpectum. Hor. hoc certe tibi reminiſcar. Ro. Eſt: vt voles.

Digitized by Google

Capitulum quintū. Quomodo loquūtur paruuli cum tempus ipſis ꝓ ludo admittitur. Loquunt̃ tres Hortena Roneſtus ⁊ Tinibal.

Hortena.

Bonum porto iam o roneſte aucupiū. Ro. quid hoc eſt vt tantopere letaris. Hor. Hodie ludendi habebimus diem. Ro. habebimus amabo. Hor. modo cum in ſcolas ingredi putarē: vidi magiſtrū cū baccalario deſcendentē: ego me in angulo vt me nō videret abſcondi. tum magiſter inquit. hodie dimittemus ſcolares. crede ſignifore ſatis. Ro. ꝓbe narras ⁊ ego tibi fidem adhibeo. Horte. quid vo ſumus facturi. Ro. letabūdi curremus in cimiterio variaqꝫ temptabimus. Hor. Recte ſane. Ro. ſile iam venit magiſter. Hor. verū diuinabā dum pauloante de remiſſione q̄ nunc nobis ꝯceſſa eſt dixerim. Ro. quo nos recipiemus. Hor. quid huic deficit loco. Ro. Locus hic certe haud amenus eſt: ꝙ plurimos iuuenes excitāt pulueres placet ne exibimus in cimiterium. Hor. placet. Ro. Apud parrochiā multitudo iuuenum eſt: accedamus ad eos. Hor. minime libet. Rone. quare nō. Hor. in multitudine raro (vetus ꝓuerbium eſt) manet ꝯcordia. Ro. quid tum videbit̃ tibi. Hor. vocemus ad nos tinibalem qui ⁊ tibi eſt. ⁊ mihi magna ꝯiunctus familiaritate. Tum ſub teſtitudine quippiā incipiemus. Ro. recte putas ipm̄ vocabo: accede ad nos tinibal. Tinibal. Quid cauſe eſt. Ro. Sub teſtitudine ludemus ſi animus tibi fuerit eundi nobiſcū poteris. erimus eñ ſoli ⁊ turba illorū nos minime inquietabit. Tini. Faciā et cupide. Ro. igit̃ eamus. Hor. optimi adoleſcētes ſi aſſentiri volueritis ludendi locū hic ponemus. Tini. ego eñ aſſentior. Hor. hic foueam faciemus nūc quiſqꝫ noſtrū globulos apponit duos. Ro. recte dicis: hic par meū. Tinibal. ⁊ meū ſilr̃. Horte. ad meos hic vide globulos: tendamus ad metā. optime ſtat globus meus. Rone. ego meo detrudā globo. vt pauliſper a fouea declinabit. Hor. nolo vt tu lapideo iam vtaris: ſꝫ accipe vitreū vt nos faciemus. Ro. Ego vtor meo globo: tu ſi aliquo vti volueris: ſiue lapideus ille fuerit ſiue luteus non cōtradicam. Hortena Iniquū eſt te habere maiorem ac nos habemus. Tini. Diſſentio hec inter nos ludum diſturbat: peto vt cōcordemus. Hor. recte quidem. Ro. optimū factu. Tini. ergo roneſte globū illū indiſpoſitū: amoue iam a ludo equalemqꝫ noſtris accipe. Ro. vt cōcordiam ineamus amouebo. Ti. ego primus ſum. Hortena. Et ego ſcđs. Ro. nouiſſimus aūt ego.

Digitized by Google

Tinibal. Ecce ꝙ pulcre ac recenter globulū tetigi atq̧ iterū ſcdm. Hortena. et videbo quid mihi debeā heu fruſtra laboraui. Rone. Conſidera modo quid ego faciam. pfecto. tetigi ꝛ tuus hic ſtat tinibal globus. Ti. Sic eſt. Ro. Quid ſi te tangā. Tini. Globulos tibi duos dabo. Ro. Per iouem tactus es. Tin. Putabam te parum in hoc ludo ſcire. iam aūt cerno me eſſe illuſum. Hor. Et illos qui ſupſunt ego attingam. certe tetigi. apponemus iterum. Tin. Ludus ille minime placet. Hor. Incipiamus alium. Ro. Quem nam. Tini. Inijciamus in foueam. Ro. Haud ſcio ludum illum. Tin. Facile condiſces. nam cum par intus fuerit. atq̧ etiam foris lucratus es. dum minus vſu venerit ꝛ impar in fouea eſt. ceteri lucrabunt̄. Ro. Cape igit̄ par meum. Tini. Recte ſane. cerne lucratus ſum. Ro. par habes aliud. Tini. atq̧ iterum lucratus. Ron. minuta res eſt. quattuor em̄ globos habes. aut em̄ lucrabor: aut omnes amittam. Tini. Et ego totidem apponam. ꝙ plena manus eſt pape. Ro. pijcias ſi voles. Tinib. modo faciam ego recipiam. q̄nquidem paria duo hic vides. Ronc. Non admittam fouee credendum eſt. ecce imparitatem in fouea. Tinib. Nonne ꝛ tu ludes hortena. Hor. Probe tinibal nō ludam: minime em̄ ꝓpenſus ſum Tinibal. Quid tum faciemus. Hor. Cōmeamus ad forum: ac cōtuemur in eo quid fuerit. Rone. Magiſter grauiſſimo mandato inhibuit. ne quis in foro vaget̄. q̄ ſi reſciſceret correctiones nō euaderemus. Hort. arbitrare magiſtrum vbiq̧ locorū eſſe vt omnia noſcat. Roneſtus. Q̄ ſi taliter inſtituti eſtis obſequar. Tinibal. ſi quid piſtorum iuuenes faciunt. Hortena. Litigant non accedatis. eueſtigio nobiſcum inciperent. ꝛ cum plures ſint reſiſtere nō poſſemus. ꝛ demum ſuccumberemus. Tinibal. Quis ſunt ſcio malicia affecti. Roneſtus. Et capitali plerūq̧ ſcolares odio pſequūtur. Tinibal. Abeamus ne occaſionē in nos ruendi fingerent. Roneſtus. Exeamus portā. quippe iam campus viridis eſt atq̧ amenus et delectationem capiamus et animi recreationem. Tinibal. Nullatenus hoc quidem faciamus. niſi periculū ſubire vellem?. pcipuum eſt rectoris mādatum. ne quiſq̧ exeat portam. ꝛ circiter horam terciam eſt. ad veſperas redire non poſſemus. Hor. Manebimus igitur ego domum petam eſurio enim. caſeum ꝛ panem recipiam. Tinibal. Haud ſtulte ſapis. atq̧ etiam cum me fames torquet. proficiſcar ad matrem ꝛ comedere poſtulabo. Roneſtus Eadē mihi ratio eſt. tum demū. ad ſcolā me recipiā latinumq̧ ſcribam ceterū pactis veſperis cum dimiſſi fuerimus vbi cōuenimus

Digitized by Google

Tini. in cimiterio. Ro. pbe valete. Hor. ꝛ tu vale. Hor. cum diem hodie liberū habemus ludoq; deſtinatū quid agemus. Ti. Quicquid feceris tibi nō defuero pterq̄ in ludo globorum. Roñ. faciamus pilam ꝛ ludo eius pauliſper inſudemus. Hor. Paratam hic habes. Tini. Optn te ipſa parata eſt qua re cōpleta oro. Hor. cineribus. Ro. igit foueas nunc fodemus ꝛ quiſq; ſuā. Hor. ſane quidem. Tinibal. Oēs vt video parate ſunt. Ro. Tinibal tu volue. Tin. Fiat o roneſte in tua manſit fouea. Hor. Ita me dij amant: ꝛ ego tibi ſignum imponam. Ro. ꝛ ego tibi cerne iam puerū habes Hort. Ach ſi ad latus ego aliud iter flexiſſem me nō tetigiſſes. Ti. Atq; iterū ad foueas tendamus pfecto iam ferme quieſcebat. ac poſtea neſcio a quo modo decurrebat. Ro. Ego te ſum doctior in hac arte conſpicies modo in fouea tua pilam. Tini. Sed tua nunc te ratio fefellit. Ro. Lapillū hic pijciēdo tetigi effodā ipm nō amplius me impediat. Hor. Ego ad foueas fruſtra nō tendam. Tin. Scio quidē te agilem eſſe. Hor. Re ipſa cognoſces en in fouea tua cauete oro: haha dubitabat. pdixeram me tibi puerum eſſe dono daturum. Tini. Certe mihi res erat vt te tangerem at decipiebar. cum ad aliam declinaſti partem. Ron. Ego dum curſum oblique dirigerem. ꝛ pilam vidi volantem latus incuruabam tanta enim aſtutia iactum aufugi. Hor. Tinibal. pueri ſunt tibi nouem nunc tenebis. atq; vicem mete ſupplebis. Tini. Supplebo igit. vbi xpo dicite mihi ſtabitis. Ro. Hic cm̄. Tini. Nimis ppe eſt. Hor. ꝛ ponemus ſtandi metam remotius. cerne hic tinibal. Tini. Bene pfecto. Ro. Optn directe anum eius tetigerā. Hor. ꝛ ego pariter. Ron. Satis in hoc eſt nos nunc abibimus. q2 iam pulſat ad veſperas. Tinibal. Et id vnū quidē mihi eſt cordi. Hor. Relinquamus igit illa. ꝛ vna ſimiliter ad eccleſiam migrabimus.

Capitulum ſextū. Quō vnus alterū accuſat. Loquunt em̄ Roneſtus Surgellus Tinibal. Lariſcus.

Reuerēde magiſter dum ego aut in plateis ſpacior. aut in choro deuotionis ſum gratia extraneo quodā ſemp me ſurgellus nomine appellat. Ma. quid illud eſt nomen. Ro. N. Mgr. ipm vocabo. ſurgelle accede huc ppius. Sur. Quid eſt honorāde magiſter. Mgr. Cur tu roneſtū deformi quodam plerūq; nomine nuncupas. Sur. Reuera magiſter mihi res de qua me accuſat penitus ignota eſt. Magiſter. ꝛ in foro ꝛ in eccleſia inquit eum inclamare ſoles. Sur. Vere magr.

odio cōmotus eſt me accuſat. tale crimen nunq̄ʒ in mentē mihi ve-
nerit. Ro. Optime mgr̄ ipm ſepiſſime feciſſe teſtibus poſſum af-
firmare. Sur. Tu nunq̄ʒ teſtabere ſat ſcio. Magr̄. Qui nā teſtes
ſunt. Ro. Tinibal. q̄ ſepiſſime audiuit. Mgr̄. Tinibal dic verū.
Tini. Sepius q̄ʒ dicere ꝯuenit audiui. Mgr̄. ſurgelle roneſtū pu
to clare ꝑcepiſti teſtem ꝑduxiſſe. Sur. Peto reuerēde mgr̄ fidem
nō adhibeatis: qꝛ ſocius eius eſt: ambo in me ꝯſpirabant mihi vt
nocere volunt. Mgr̄. Roneſtus vnus nō ſufficit teſtis. Ro. Sua
uiſſime mgr̄ puto ſepe lariſcū audiuiſſe. Mgr̄. lariſce huc iam ac-
celera ſuſcepiſti ne interdum roneſtum a ſurgello cognominatū.
Lar. Sic eſt mgr̄ audiuerim equidē. Mgr̄. ⁊ alter ſurgelle teſtis
ꝑductus eſt. quapropter penā lues. Sur. mitiſſime mgr̄ detis ve
niam oro. deinceps nō faciam amplius. Mgr̄. Nunc quieſce. ꝙ
tum magis ꝑſcrutabor nudū te exutis veſtibus aſperrimis virgis
domabo. Lariſ. Honorāde mgr̄. Tinibal nup in foro q̄ʒ plurimis
audientibus laicis inqnit me correctum eſſe. Tum ferme omnes
laici adeo me deriſerūt vt ꝑpe fleuiſſem. Mgr̄. Tinibal. veni huc
Tini. Quidnam vultis reuerende mgr̄. Mgr̄. Lariſcus te accu-
ſauit. ꝙ in foro ipm correctum cōcionatus es. Tini. Optime mgr̄
offendit veritatem atqʒ de his eſt hominibus qui oleum vendunt
Lariſ. ꝙ ſi mgr̄ admiſerit plures adducerem ex laicis. qui ex te ſe-
pties bene audiuerūt. Tini. Narras ꝓbe ſepties pari em̄ (vt eſt in
veteri ꝓuerbio) repugnat. Mgr̄. tinibal ſi bene iam memini plu-
res ad nre detulerunt. quare igit̄ tantope negas. Tini. Non infi-
cior penitus. verum ſepties me dixiſſe nō recordor. Mgr̄. an exci-
derit de memoria tua q̄ alta ego et vehemēti voce ꝓhibui. cuſtos
flecte ipm. Tini. O ſuauiſſime mgr̄ interim ꝙ vita comes fuerit at
qʒ hos reget artus nunq̄ʒ plus dicā. Mgr̄. Tu ſi obſeruaris quā
qʒ poſſis penā effugere. Sur. Modeſtiſſime mgr̄ lariſcus decur-
ſu iam diei ſpacio lapide me ꝓiecit vt vulnus adhuc cruore madet
Magr̄. Concede huc vt videā. bone deus indiſciplinati iuuenes
eſtis: quaſi em̄ equis intractatis aliquibus ira ⁊ vobis lorū vt im
ponat̄ neceſſe eſt. Lariſce. huc em̄ atqʒ rn̄de. Lariſ. ohe reuerende
mgr̄. Cur lachrymas ꝓfundis. cur ſurgellū tam periculoſe offen-
diſti an nondum audiueris. Lari. Piiſſime mgr̄ caſu quodam ac-
cedit vellem equidem me nō feciſſe. Mgr̄. Aſſidua frequēter ego
voce monui. vt nullos attingeretis lapides verum in prohibitis
vt video crebrius conemini. Cuſtos vt aſſis viminibus. Lariſcus
Oſtendite gratiā ſuauiſſime magiſter. Magiſter. nihil iam gr̄e in

Digitized by Google

me comperies. poſt hac diſcretionem habe. alioquin manus in te mea non ceſſabit. Facq3 vt lapides iactibus tuis nō inquietentur: vel non fatigabor correctione donec rubeus corporis tui ſanguinis efflueret. Rone. Honorāde magr̄ poſui veluti ſignum in loco vbi ſedere cōſueui. ſurgellus vo detruſit ſeq3 in locum collocauit peto honorāde magr̄. vt eum diſcedere iubetis. Magr̄. Audiſti vnq̄3 verbum illud. Dn̄i eſt terra. accipe alium locum. atq3 in eo quicunq3 fuerit. nō minus q̄3 in illo requieſcere poteris. Rone. In illo quidem loco qui eſt ꝓpe cathedram melius audire valeo: dum baccalarius ipſe legit. oro itaq3 mitiſſime magiſter. locus ipſe mihi maneat. Magr̄. Cur de loco poſitum ſignum huic detruſeris: audiſti an nondum etiam. Sur. Optime magiſter putabam ip̄m iuxta me non minus comode q̄3 in eo quidem loco ſedere. Magr̄. Cede atq3 ad alium tu locum te accomoda. Sur. Fiat mgr̄ honorande. Tinibal. Suauiſſime magiſter Lariſcus iamq3 iuxta me ſedens incauſtum mihi effuderit. Magiſter. Lariſce. huic effudiſti incauſtum: nec aliud iam attramentum habet. cur feceris. Lariſcus. Fortuitu factum eſt magiſter honorande. Magiſter. Aliud ſibi comparaueris. Lariſcus. Faciam magiſter et prompto animo.

Accuſant enim paruuli alios apud baccalarios.

Hortena.

¶ Honorande baccalarie mater mea ſemellam mihi hodie qn̄ intrare ſcolas vellem dederat. Tinibal vo ꝓpe me ſedens clam surripuit. peto eum compellatis mihi vt retribuat. Bacca. Tinibal. Tinib. Aſſum dn̄e baccalarie. Bac. hortena furti te accuſat. quid reſpondes. Tini. Nihil ſcio de facto dn̄e baccalarie. Horte. Quid negas tinibal. ſatis apertum eſt te feciſſe. Tini. immo non fecerim Hor. Poſſum teſtes te hoc feciſſe ꝑducere. Bacc. Adduc eos qui te viderunt. tum neceſſe erit non ſolum vt tibi reſtituat: verumetiam virgarum aſperitatem ſubeat. Hor. Lariſcus eum excipere cōſpicatus eſt qui cū viderit ad me ꝓfectus ⁊ manifeſtauit. tunc que ſui in ſacco meo ⁊ nō reperi. quia ſurrepta erat. Bacca. Vidiſti lariſce. Lariſcus. vidi dn̄e baccalarie. Baccalarius. Quare huiuſce facinus. Tinibal. Audes committere. Tinibal. Optime baccalarie p̄cor aures ipſis credulas nō p̄ſtetis. nam lariſcus hortene quibuſq3 in rebus familiaris eſt ꝓfecto nō honeſta ratione inductus vt ꝓhibet teſtimoniū. ſed odio potius in me ⁊ nequicia cōmotus.

Digitized by Google

Bacca. teſtis vnus hortena ſufficere nequit: tu ſi poſſis vnum ad-
huc ꝑducere teſtimoniū efficaciam acquireret. Hor. Surgellus ſi
verum velit dicere pariter norit. Bacca. ſurgelle huc feſtina: vidi-
ſti ꝙ tinibal huic ſemellam diſtulerit. Surgel. nō vidi. Baccal'. dic
verum aut correctionem ſubibis. Sur. certe baccalarie res mihi
incognita eſt. Bacca. at mihi cognitum eſt te id quidam vnum ſci-
re. Sur. manducare ipſum vidi ceterū ſemellam vbi ceperit ꝑſpe
ctum nō habeo. Bac. Tini. victus ne iam es: nō modo in flagitio.
verumetiam in mendatio comptus. Tini. Perdulcis baccalarie:
emam ſibi aliam. Bac. ⁊ facies quidem. verūtamen quid ꝓ illiuſ-
modi debeat̄ flagitio ſatis ſcio ſede modo quoad tempus mihi fu
erat liberius. Tin. honorāde baccalarie hortena apud quoſq; nō
ſcolares modo: ſed ⁊ laicos inſuꝑ furem me exclamat: ſupplico in
terdicatis ne omni me tp̄e inquietet. Bac. qua illud audes facere
hortena p̄ſumptuoſitate. Horte. Dn̄e baccalarie putabā me bene
dicere. q: in crimine hoc victus eſt atq; etiam ſemellam compul-
ſus aliam mihi reſtituit. Bac. narras aliquid num tibi ꝓ hoc ſatiſ
fecerit crimine: ⁊ penam ſuſtinuit. Hor. ſic eſt baccalarie. Baccal'.
Quō in re illa tu ipſum facto illo criminarie p̄ſumis: cuſtos affer
virgas atq; hunc trahe. Hortena. optime baccalarie necvnq̄ ma
gis cōmittam ohe ohe. Bacc. modo quieſce roſtrūq; tuū claude.
Hor. ohe ohe. nō ceſſas vagire. reueniā. ac penam geminabo. La
riſcus. ſuauis baccalarie nudius fere alter ꝑdidi cultellū meū: ſur
gellus ipm̄ habet ⁊ nō vult reſtituere. Bac. Surgelle huic vt cul-
tellum reſtituas oportuerit. Sur. cnltellus ꝓ me eſt dn̄e baccala-
rie. Bac. vbi tu illum quidem ipm̄ ceperis. Sur. Tinibal mihi vē
didit atq; ꝓ eo tres accepit denarios. Bac. Tinibal huc ꝓpera vn
de ad te cultellas qui alterius eſt ꝑuenit. Tini. Seruus noſter mi
hi dono dedit. Bac. timeo eſſe mēdacio ꝑſimile. Tini. Vere ſic eſt
dn̄e baccalarie. Bacca. culttellus vt audio ꝓ Lariſco eſt. huic aūt
pecuniā quantū tibi ꝓ eo dederit reddas. vt is rurſus q̄ verus eſt
poſſeſſor cultellū habeat. Ti. faciā baccalarie. Sur. honorāde bac
calarie quacunq; ꝓficiſcar infeſtor ſemꝑ ab hortena: oro p̄ſidio ſi-
tis vt improbis me verbis ſuis laceſſere deſinat. Bac. cuiuſmodi
te verbis infeſtat. Sur. nūcupat me ꝓditorē. Bac. veni hortena.
ac ſurgellū iam cōquerentē ꝑcipe: is em̄ dicit ꝙ eum quacūq; ꝓfi-
ciſcit̄ ꝓditorē nuncupas. es ne mutus. dic tn̄ feceris an ne. Horte.
fecerim. Bac. Penam ergo feras quas ob cauſas eo ipm̄ noie ex-
clamaſti. Hor. Nuꝑ me accuſauit ꝙ in ſcolis choroq; nō fueram.

Digitized by Google

Bacalarius. ⁊ tu ſupplicio ⁊ quidem iure punieris.

Accuſant apud Cantorem.

¶ Tinibal. Dilecte cantor Lariſcus aſſidue ⁊ in miſſis ac veſperis
occulte cruces in dorſum mihi ſcribit: veſtemq; meã deformat: pe
to eñ iuſſu veſtro deinceps obmittat. Cantor. Vidi aliqñ veſtem
tuã maculatã: ⁊ mirabar verũ quis egiſſet ignorabã veni ꝓperan
te lariſce. Lar. quid iubetis dñe cantor. Cantor. In choro hunc de
formas cõſignaſq; eum crucibus quo audes hoc vultu ꝑpetrare
La. ego ne dñe cantor. Can. Tu inquã. Lar. res mihi ignota eſt et
aliena a ſciẽtia mea. Can. mihi aũt nota: accede cuſtos ⁊ hunc rape
ꝓſuſq; ad mediũ vſq; dorſi enuda. La. optime cantor ſancte iuro
de cetero ipſum me nõ maculaturũ. Can. Nunc loco tuo te acco=
modã ſiſq; pacificus. Hor. honorande cantor Surgellus heri q̃ſi
in crepuſculo ait me ad vos debere ꝓperantius venire que cum fe
ſtinabam: nõ affuiſtis. Tum ſenſi me deceptũ: peto eñ efficiatis ne
amplius iniquis ſuis fig[illegible]tis decipiat. Can. Admirãda nequicia
ſurgelle ꝓpere modo accede. Cur hortenã ad me heſterna luce nõ
iuſſus vocaſti. Sur. Jocabar ſecũ: nõ autumabã tam credulũ ip=
ſum fore fidẽ vt mihi in hac re daret. Can. vt obediẽs ipſe: ꝓbuſq;
fecit diſcipulus. Tu vo vt ſentio q̃uis abũdas deceptiõe. Surg.
Pecto ignoſcatis dilecte cantor. Can. videbo quid tibi debeã: diſce
de iam: q2 modo ad alia ꝑgam negocia.

[illegible]apitulum vltimum de quibuſdã communibus inter paruulos.

CErne Tinibal num tunica mea pulcra eſt. Tini. video
quidẽ ⁊ bene: at pater emat mihi pulcriorẽ. Ro. nunq̃ȝ
Tini. faciet inquã. heri mihi pollicitus eſt: ſi diligenter
ſtudebis inquit rubeam tibi tunicã ⁊ in breui ꝯparabo
Ro. emat tibi rubeã pater tuus tunicã. Tini. Emat ſcio vbi tantã
velit pecuniã accipe. Tini. Non vidiſti ꝙ viridem ipſe ſorori mee
comparauit. Ro. ego aũt dñica die nouas habeo caligas quibus
tu carebis. Ro. tunc rogabo patrem vt ſimiliter mihi emat. La.
Juuenes dicunt hortena nos hodie ꝓ frondibus ituros: ꝯſtat ne
tibi. Hortena. Verum narras. Lar. A quo expone mihi hauſeris
Hortena. Juuenis mgr̃i ex eo audiuit ipſe eñ mihi retulit. Lariſ.
Recte ꝑfecto: letabũdi exibimus ego feſtino pede vadã: atq; adeo
letus matrẽq; meã rogabo ſemellã mihi pſtet: ouaq; ⁊ alia que ad

Digitized by Google

edendũ valẽt. Hoꝛ. Ego pariter. Tinibal. Cur fles Lariſce: quid te ꝑturbat. Lariſcus. In tanta modo ſum anguſtia: vt quid faciã pꝛimũ aut quo me vertã nõ ſatis ſcio. Tini. Quid hoc eſt ediſſere oꝛo. Lariſcus. etiãſi omnino tibi declarauero non poteris aliquid afferre cõſilium. Tini. vtiq; nõ nocebo. Lari. heri puto in meridie in aquã fluentem ingreſſus: putabã ſolum cum agello. Tum rediens domũ parens ipſe meus nouit minabat᷑ aſſiduo magiſtro velle hac die narrare. Tu ſcis q̃ acerrime ipſos coꝛrigit. Tini. nimiũ es audax. oculis tuis ſepe cõſpiciatus es quãto oẽs magiſter acerbitate afficit. qui in aquã ingrediunt᷑ frigidam. Lariſcus. quid facturus ſum mi Tinibal. fer opem ſi poteris. Tinibal. Nullũ ego auxilium p̃ſtare poſſum. noſcit etiã mater tua. Lari. Haud noſcit Tini. num cõducere putas magiſtrũ ipſa rogaret veniã vt daret. ſcio eñ q; te vnice diligit. Lariſcus. Recte ſuades ego eñ genitricem meã rogabo: ipſa vt ꝓ me ad magiſtrum verbũ faciet. Rone. Hoꝛtena hodie nõ fuiſti in ſcolis. Hoꝛtena. Non eram obdoꝛmiui: putabã me matrẽ meã ſuſcitaſſe debuiſſe: ipſa vero neglexit itaq; huc ferme vſq; doꝛmiuerim. Rone. Lariſcus oĩbus nobis videntibus exutus eſt virgis ceſus coꝛrectuſq; ad ſanguinis vſq; effuſionem. Hoꝛtena. Quid fecerit. Roneſtus. In aqua fluẽti balneauit Hoꝛtena. Ad nihilum nouit. Rone. Nouit vtiq;. Hoꝛtena. Deus me cuſtodiat ne vnq̃ intrarem. Roneſtus. Et me q̃z. Vale. Hoꝛtena. ⁊ tu quoq;.

Impꝛeſſum Nürenberge p Hieronymũ Höltzel. Anno noſtre ſalutis. M.ccccc.v.xxiiij. die menſis Junij.

Digitized by Google

BRITISH
3 AU 71
MUSEUM

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google